

ФИЛЕЛЛИНИЗМ

За Грецию, друзья! на помощь к ней! вперед!

Довольно пролил крови мученик-народ:

Кровь палачей пускай польется!

Туда! скорей туда! отмстить! освободить!...

Где каска? где мой меч? нам надобно спешить.

Седлать коня!... Как сердце бьется!...

(Виктор Гюго: «Энтузиазм»)

В Средние века филэллинами называли всех тех, кто восхищался античностью. Но позднее, с наступлением Возрождения, - той эпохи, когда основой искусства стал повышенный интерес к человеку и его проблемам, понятие филэллинизма получило более широкую трактовку. Распространение наук о человеке и классических исследований, идей Просвещения и гуманизма, либеральной мысли в сочетании с философией романтизма подготовили благодатную почву для распространения и переходу к практической деятельности движения филэллинов.

Явление филэллинизма, окончательно оформившееся в первые десятилетия 19 в., с наибольшей полнотой выразилось после начала борьбы греков за ликвидацию османского ига, за национальную независимость. На данном этапе филэллинизм – это уже не просто восхищение и преклонение перед античным миром или романтическая героизация греческой тематики. **Это общий протест самых разных**

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

людей против репрессивных режимов, за право народов на самоопределение, национальный суверенитет, свободу, независимость от всех видов тирании и угнетения.

Оставаясь преимущественно европейским движением, филэллинизм распространился и на другие континенты (например, организации филэллинов действовали в Северной Америке). Главными его центрами стали страны Центральной и Западной Европы, такие как Англия, Франция, Германия Италия, и, конечно, Россия. Филэллинизм приобретал самые разные формы: это и экономическая помощь (отправка денег, оружия и снаряжения), и моральная поддержка в прессе и через художественные средства (поэзию, театр, изобразительное искусство и т.д.), и личное участие в борьбе, а в некоторых случаях - самопожертвование.

Хотя в научных исследованиях нет точных данных об общей численности добровольцев, по некоторым оценкам их было около тысячи двухсот. В большинстве своем это были немцы, прибывшие на греческую землю в первые два года освободительной борьбы. За ними последовали французы и итальянцы. Весьма представительным было участие поляков, швейцарцев, британцев и американцев.

Первые клубы филэллинов появились в августе 1821 г. в швейцарской городе Берне и немецком Штутгарте. Деятельность разрозненных организаций удалось скоординировать в декабре 1822 г., когда в Цюрихе был создан центральный комитет по главе с университетским профессором Иоганном Генрихом Бреми. Но в 1825 г., с созданием комитета в Женеве, его деятельность отошла на второй план. Говоря о филэллинском движении тех лет, особо следует отметить вклад швейцарского банкира Жана Габриеля Эйнарда (1775-1863), который стал главным инициатором создания филэллинских организаций в Женеве и Париже.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.skype.com/en/contacts/hellenic-cultural-center)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

Во Франции и в Англии создание аналогичных комитетов затянулось до 1823 г. Первая французская организация филэллинов, осуществлявшая благотворительную деятельность, в основном, путем сбора пожертвований, была создана в лоне Общества христианской морали. Ее участниками стали такие известные французы, как Ларошфуко-Лианкур, де Брольи, де Ластерье, де Лаборд, банкир Делассер и де Ремусат, а также Адамантиос Кораис, Афанасиос Вогоридис, Димитриос Фотилас, Михаил Схинас и другие достойные греки. Движение филэллинов оформилось в 1825 г., когда был создан Парижский комитет, Благотворительное общество в помощь грекам и Марсельский комитет. Несмотря на сложную расстановку сил, вызванную тесными связями между Францией и Египтом, репрессий в отношении филэллинов не последовало. Напротив, Греция нашла поддержку французского парламента в лице Франсуа Рене де Шатобриана. Со временем Парижский комитет возглавил и стал осуществлять общую координацию филэллинского движения в остальных городах Франции, Германии, Швейцарии, Нидерландов и Швеции. В 1825 г. офицер наполеоновской армии Карл Фавье взял на себя координацию отправки в Грецию новой волны добровольцев, в том числе итальянских карбонариев и французских бонапартистов, к которым он сам относился.

В Англии поддержка греческого движения была весьма умеренной, в особенности в первые годы, когда английское правительство относилось к нему враждебно. Расправа османов над греками острова Хиос в 1822 г. глубоко повлияла на общественное мнение и способствовала распространению филэллинских настроений. Руководителями и основоположниками Греческого комитета в Лондоне стали Джон Боуринг, друг и последователь учения Джереми Бентама, и Эдвард Блэкер. Большинство членов комитета пришли из рядов английской оппозиции. Комитет развернул широкомасштабную деятельность и стал добиваться выделения английского займа греческому правительству.

Движение филэллинизма, поддержка или даже участие филэллинов в греческой национально-освободительной войне началось с самых первых дней Греческой революции и продолжалось еще в течение нескольких лет после ее победы. В России ближайшими сподвижниками предводителя революции Александра Ипсиланти, действовавшего в Кишиневе (современная Молдова), стали

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

антимонархически настроенные офицеры-декабристы, а именно, генералы Пущин и Орлов, которые согласились обеспечить сформированному им войску военное укрытие. Однако вездесущие агенты Миттерниха выявили эти приготовления, и свободолюбивые офицеры вынуждены были провести реорганизацию. Движение декабристов увенчалось созданием революционной организации и ее руководитель, поэт и филэллин Кондратий Рылеев, взойдет на царский эшафот со стихами Байрона в кармане.

В Кишиневе Ипсиланти также встретится со знаменитым русским поэтом Александром Пушкиным, который восславит греческую революцию в начальной ее стадии:

Страна героев и богов

Расторгла рабские вериги

При пеньи пламенных стихов

Тиртея, Байрона и Риги.

(Пушкин «Восстань, о Греция, восстань!»)

Это войско дополнили тысячи балканских жителей, увидевшие в революционном призыве Ипсиланти возможность для осуществления собственной мечты о национальной независимости. Помимо албанцев, болгар, сербов, черногорцев и молдаван, на призыв откликнулись избежавшие ареста члены «Филики Этерии» и небольшое число революционеров из более отдаленных стран, которым после поражения повстанческой армии при Драгацани удалось перебраться в Россию: Франческо Саволи из Испании, французский матрос Жан Плосье, итальянец Иосиф Спелди, неаполитанец Анджело Пинатело и выходец из Пруссии Фридрих Генц. Сербь и болгары вошли в состав полков Георгаки Олимпиу и Иоанниса Фармакиса, которые продолжили сопротивление вплоть до битвы за монастырь Секу, а также войска Афанасиоса Карпенисиотиса, в котором сражался болгарский арматол Анджей Воевода с верными ему поликарами.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

В первые два года войны главным портом, откуда отплывали в Грецию группы добровольцев, стал Марсель. Однако первая отправка добровольцев была осуществлена в июне 1821 г., когда из Триеста отчалил добровольческий отряд во главе с опытным офицером французской армии, филэллином Балестрой, а также началась экспедиция Дмитрия Ипсиланти. Вторая группа филэллинов в сопровождении греческих студентов в июне 1821 г. отплыла из Марселя. Корабль «Барон Строганов», на котором они отправились в Грецию, был специально отправлен с острова Идра на средства Александроса Маврокордатоса. Среди них был и французский офицер Максим Рибо, прославившийся своей дальнейшей деятельностью на благо Греции. В августе 1821 г. по инициативе богатого шотландского офицера Томаса Гордона из Марселя в сторону Греции отчалил еще один корабль, наполненный оружием и боеприпасами. В этой экспедиции его сопровождали секретарь Джеймс Робертсон, молодой офицер военно-морского флота У.Х. Хамфри и польский врач Куцовский. Также Гордон организовал переезд восьмерых греков и нескольких французских филэллинов, среди которых были Оливер Вотье и Морис Перса, которые впоследствии написали воспоминания о своем путешествии в Грецию.

Здесь необходимо заметить, что прибытие в Грецию вооруженных сил филэллинов не всеми и далеко не всегда воспринималось положительно: для многих это было неприемлемо. Зачастую иностранцы сталкивались с весьма скептическим отношением и настороженностью, в особенности со стороны местных политиков военных кругов, которые были вовлечены во внутренние споры, конфликты и столкновения. Кроме того, жестокость греческих воинов (например, при взятии города Триполица) нередко вызывала в иностранцах чувства ужаса и разочарованности, и многие из них покинули Грецию. Но это, конечно, не могло затушить общего энтузиазма в отношении освободительной борьбы, и в Грецию направлялись все новые волны филэллинов.

Так, прославившийся на всю Грецию корсиканец Валест принял предложение критян возглавить борьбу на этом острове и вместе с несколькими офицерами отправился на Крит, где встретил героическую смерть, защищая греческое дело.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР

Москва, Алтуфьевское шоссе, 44

офис № 9, 2 этаж

Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor

127566 Moscow, Russia

Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru

www.hecucenter.ru

skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)

facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>

vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>

Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

После его гибели командование этим регулярным войском взял на себе офицер Сорелла, выходец из Пьемонта.

Суровая греческая реальность, однако, не оказала негативного влияния на филэллинское движение, охватившее всю Европу. И в сторону Марселя направлялись все новые и новые люди, для которых были характерны любовь к свободе, оптимизм и энтузиазм, сочетавшиеся с изрядным авантюризмом. Новые добровольческие экспедиции, финансируемые за счет средств филэллинских организаций Швейцарии и Германии, приходили на место предыдущих. В 1822 г. среди добровольцев особенно много было немцев. Бок о бок с офицерами самоотверженно служили греческому делу ученые, служащие, купцы, студенты и даже школьники. Для лучшей координации добровольческих миссий (в период с октября 1821 по конец 1822 гг. из Марселя их направилось 9) комитеты посчитали необходимым назначить ответственного лидера. В конце концов, в январе 1822 г. на этот пост выбран вюртембергский генерал Норман Эренфельс. Возглавив четвертую миссию, он в феврале 1822 г. достиг Наварина, где вместе с другими добровольцами без особого труда отражал турецкие атаки. В июле 1822 г. он примет участие в легендарном сражении у села Пета, которое для добровольцев-филэллинов окончилось катастрофой. Из ста человек, составлявших Полк филэллинов, только 30 пережили эту бойню. 34 немца, 12 итальянцев, 9 поляков, 6 французов, 3 швейцарца, 1 голландец, 1 венгр и 1 мамелюк нашли смерть в бою, сражаясь за греческое дело. Норман отделался легким ранением в грудь, чтобы спустя несколько месяцев встретить свою смерть в Миссолонги.

Другой морской офицер, Фрэнк Абни Гастингс вначале встретивший весьма настороженное к себе отношение со стороны греков (Гастингса даже приняли за шпиона, и ему с трудом удалось завоевать доверие главнокомандующего Маврокордатоса), активно проявил свою искреннюю приверженность идее национального освобождения греческого народа. Гастингс, также как и Гордон несколькими месяцами ранее, принял решение отправиться в Грецию, находясь во Франции. Вместе с ним на о. Идра в апреле 1822 г. приехал Джордж Джарвис, сын американского консула в Гамбурге. Гастингс оказал щедрую поддержку освободительной борьбе из личных средств и своими прекрасными навыками

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.skype.com/ru/contacts/hellenic.cultural.center)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

мореплавания способствовал более эффективной борьбе с врагом. В мае 1822 г. Гастингс, Джарвис и еще несколько добровольцев, среди которых был французский морской офицер Журден, погрузились на судно братьев Томпази «Фемистокл». Вместе с морской эскадрой Мьяулиса они участвовали в операциях против турецкого флота в Северной акватории Эгейского моря, а затем и в морской блокаде Нафплиона. И на суше, и на море, Гастингс и Джарвис будут последовательно действовать во благо Греции вплоть до 1828 г., когда они отдали свои жизни в борьбе за ее освобождение.

Катастрофа на о. Хиос 1822 г. пробудила новую волну филэллинизма в Западной Европе, включая Англию, которая всегда с большой осторожностью относилась к греческому делу, что было связано с политикой строгого нейтралитета, затруднявшей активное участие британцев в прогрессивном движении. Участие лорда Байрона оказало всестороннюю поддержку английскому комитету филэллинов, действовавшему в Лондоне. И хотя в самой Англии личность Байрона имела неоднозначную репутацию, особенно в религиозных кругах, всемирная известность поэта благотворно сказалась как на международном движении филэллинов, так и на сражавшихся за свою независимость греках. Байрон приехал в Миссолонги в декабре 1823 г. в качестве представителя греческого комитета в Лондоне, привезя с собой две небольшие пушки, несколько коробок с лекарственными средствами и денежные средства, как наличные, так и в виде чеков. В феврале 1824 г. последовал приезд в Грецию Уильяма Перри, главы миссии английского комитета филэллинов. Являясь специалистом по созданию взрывчатых смесей, Перри прибыл в сопровождении 8 других технических специалистов и с необходимым оборудованием для налаживания производства оружия и боеприпасов. Помимо оружия, среди присланных из Англии реквизитов были лекарства, типографские станки и учебные материалы – книги и музыкальные инструменты, – которые, по задумке членов комитета, должны были способствовать возрождению греческого народа

Прибытие Байрона в Грецию, его практическое участие в греческом деле и смерть в Миссолонги (7 апреля 1824 г.) ознаменовали начало новой эпохи в развитии филэллинизма. Для нее характерны, с одной стороны, повышенное внимание

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITIΣMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

общественного мнения за рубежом, с другой стороны, признание того факта, что греческая проблема является острым политическим вопросом, который официальные правительства Великих держав не могут больше игнорировать. Помимо той деятельности, которую развернули английские члены Греческого комитета в Лондоне на греческой земле, переговоров о предоставлении займа, приезда греческих представителей в Лондон и активного общения между английскими филэллинами и греческой администрацией, с 1824 г. можно говорить еще об одной тенденции: центр организованного движения филэллинов переместился в Великобританию.

Вокруг Байрона в Миссолонги стали собираться те филэллины, которые сопровождали его на пути в Грецию или приехали туда, вдохновлялись его примером. На фоне общего снижения численности иностранных добровольцев среди прибывших в Грецию филэллинов все более заметным становится участие британцев. Среди них были такие известные личности, как Финли, Трелони и врач Милингев, который впоследствии перешел в противоборствующий лагерь.

В 1825 г. происходит новый всплеск организованной деятельности филэллинов. К этому времени относится создание новых комитетов в Европе, среди которых особенно отличились Парижский (*Societe philanthropique en faveur des Grecs*) и Женевский комитеты, основанные соответственно в феврале и сентябре 1825 г.

Среди добровольцев, к тому времени ставших уже ветеранами, необходимо упомянуть Максима Рибо, вернувшегося в Грецию в качестве командира военной части четвертой французской миссии. Полученный им ранее опыт пригодился для правильной подготовки молодых добровольцев. Вот на чем он акцентирует внимание в своем донесении в Парижский комитет (19 июля 1826 г.): «Я особенно старался разубедить их в тех наивных надеждах, которые они питали, объяснить глупость их амбиций и опасность взаимного соперничества, показать, какому риску они себя подвергают и с какими лишениями им придется столкнуться...».

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛHNIKOY ΠOΛITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.skype.com/ru/contacts/hellenic.cultural.center)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

В те же годы в поисках пристанища в Грецию направились французские бонапартисты, изгнанные из Испании. Руководство и лидерство над этими скитальцами со временем взял на себя Карлос Фавьер, деятельный офицер бонапартистской армии. Фавьер ненадолго посетил Грецию в 1824 г., чтобы понять перспективы основания здесь сельскохозяйственных и промышленных колоний для себя и своих коллег. Но когда он сюда вернулся в мае 1825 г., условия кардинально изменились из-за наступления Ибрагима-паши на Пелопоннес. Греческая администрация для организации регулярной армии обратилась за помощью к опытному в военном деле французскому офицеру. 30 июля 1825 г. Фавьер был назначен командиром и ответственным за воинскую подготовку всего регулярного корпуса, во главе которого он принял самое активное участие во многих операциях против врага.

Среди всех деятелей европейского филэллинского движения особо выделяется фигура швейцарского банкира Эйнарда. Эйнард, известный своими навыками организатора, высокими человеческим качествам, присущей ему настойчивостью и неутомимой деятельностью, выразившейся в многократных путешествиях и частых контактах с монархами и правителями европейских стран, был главным вдохновителем и координатором европейского филэллинизма, особенно с 1825 г., когда он стал инициатором создания Парижского и Женевского комитетов филэллинов. Являясь основоположником обоих комитетов, Эйнард не только взял на себя роль связующего звена между Парижем и Женевой, но и зачастую дистанционно определял политику и руководил деятельностью этих обществ. Эйнард считал, что результативность его действий в значительной степени зависит от своевременного получения точной информации. С этой целью им была организована эффективная информационная сеть и с помощью интенсивной переписки он регулярно общался со всеми видными деятелями того времени. Помимо титанических усилий по снабжению провиантом защитников осажденного города Миссолонги (в апреле 1826 г. он сам отправился в итальянский порт Анкону, чтобы лично проконтролировать отгрузку продовольствия) и выкупу пленных после взятия этого города-героя, контроля над надлежащим расходованием займов и своевременным завершением строительства греческих кораблей, заказанных в Англии и Америке, и созданием военных подразделений из швейцарских наемников, Эйнард проявил практический интерес к образованию

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTPO EΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.skype.com/ru/contacts/hellenic.cultural.center)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

греческих детей, совершенствованию сельского хозяйства и т.д. Все вышеперечисленное, а также его постоянная готовность жертвовать свои личные средства, свидетельствует об особом месте Эйнарда в истории филэллинизма.

В заключении можно сказать, что истоки филэллинизма коренились в преклонении перед классической Грецией, которая была основоположницей великой цивилизации и дала импульс развитию европейского мира в Эпоху Возрождения и Просвещения. Но затем филэллинизм проявил себя как восхищение перед достижениями греческой революции 1821 г., и негодование по поводу турецких зверств, особенно в отношении гражданских лиц, которые имели место в 1821 г. в Константинополе, в 1822 г. на Хиосе и т. д. Кроме того, либерализм, в идеологическом плане противостоявший Священному Союзу и его методам и выступавший на стороне всех тех, кто отстаивал свою свободу, изменил саму сущность филэллинизма, который принял форму, с одной стороны, практической деятельности по поддержке сражающихся греков, с другой стороны, бегства из тех стран, где народы угнетались реакционными режимами. Наиболее значительным вклад филэллинизма в греческое дело был в двух областях – в экономической помощи сражающимся и в мобилизации европейского общественного мнения, что в конечном счете увенчалось предоставлением Греции дипломатической поддержки.

Составитель материала: Теодора Янници, к.и.н.

Источники: «История Греческой Нации» и материал с Интернета.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

KENTRO ELLANIKOY POLITISMOY
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.skype.com/ru/contacts/hellenic.cultural.center)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

*«Στην Ελλάδα! Στην Ελλάδα! Αντίο όλοι!
 Η ώρα του φευγιού είναι!
 Γιατί επιτέλους, μετά απ' το αίμα του μαρτυρικού αυτού λαού
 το ευτελές το αίμα των δημίων του αναβλύζει!
 Στην Ελλάδα στους φίλους μου! Εκδίκηση! Ελευθερία!
 Τουρμπάνι στο κεφάλι μου! Στο χέρι μου η σπάθα!
 Εμπρός! Νάτο το άλογο, που κάποιος το σελώνει!
 (Βίκτωρ Ουγκώ: «Ενθουσιασμός»).*

Την περίοδο των Μεσαιωνικών χρόνων «Φιλέλληνες» ονομάζονταν οι θαυμαστές της αρχαιότητας, ενώ αργότερα, διεισδύοντας στην εποχή της Αναγέννησης, την εποχή της εστίασης του ενδιαφέροντος των τεχνών στον άνθρωπο και τα προβλήματά του, ο φιλελληνισμός θα αποκτήσει ευρύτερες διαστάσεις. Η διάδοση των ανθρωποκεντρικών επιστημών και των κλασικών σπουδών, των ιδεών του Διαφωτισμού, ιδεών ουμανισμού, φιλελευθερισμού, σε συνδυασμό με το ρομαντισμό, δημιουργούν εκείνο το πρόσφορο υπόβαθρο, πάνω στο οποίο θα ανθίσει και θα πάρει έκταση –έμπρακτη έκταση- το φιλελληνικό κίνημα.

Έτσι, λοιπόν, το φαινόμενο του φιλελληνισμού, που ωριμάζει κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αι., φτάνει στην πλήρη έκφρασή του με το ξέσπασμα του Αγώνα των Ελλήνων για αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού, για ανεξαρτησία. Σε αυτή τη χρονική συγκυρία ο Φιλελληνισμός, πλέον, δεν αποτελεί πια μόνο την έκφραση του θαυμασμού και της λατρείας προς τον αρχαίο κόσμο ή την έξαρση του ρομαντισμού, που αντλεί από την ελληνική υπόθεση, από τον ευγενικό Αγώνα των Ελλήνων, **αλλά προεκτείνεται σε μια έντονη κοινωνική διαμαρτυρία των ατόμων εναντίον των συντηρητικών καθεστώτων, σε μια κραυγή υπέρ της αυτοδιάθεσης των λαών, της εθνικής κυριαρχίας, της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας από κάθε είδους δυνάστες και ζυγούς.**

Ο φιλελληνισμός υπήρξε κίνημα κυρίως ευρωπαϊκό, αλλά και γενικότερο (φιλελληνικές επιτροπές συγκροτούνται και στη Βόρεια Αμερική). Πιο μαζικά εκδηλώθηκε στην

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
 Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
 офис № 9, 2 этаж
 Τел.: 7084809 – Τел./Φακς: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
 Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
 127566 Moscow, Russia
 Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
 skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
 facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
 vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
 Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

Κεντρική και Δυτική Ευρώπη: Αγγλία, Γαλλία, Γερμανίας, Ιταλία, αλλά και στη Νότια και Ανατολική Ευρώπη: Βαλκανική Χερσόνησο, Ρωσία, Πολωνία/ Ο φιλελληνισμός έλαβε διάφορες μορφές, όπως: **οικονομική ενίσχυση** για τους αγωνιζόμενους Έλληνες (αποστολή κυρίως χρημάτων, όπλων και άλλων εφοδίων), **ηθική ενίσχυση**, με τον τύπο και με καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (ποίηση, θέατρο, ζωγραφική κλπ.) και **προσωπική συμμετοχή** στον Αγώνα και, σε αρκετές, **αυτοθυσία**.

Αν και η έρευνα δεν έχει καταγράψει τον ακριβή αριθμό εθελοντών, υπολογίζονται σε περίπου χίλιους διακόσιους. Οι περισσότεροι έφθασαν στον ελληνικό χώρο στα δύο πρώτα χρόνια του Αγώνα και ο κύριος όγκος τους ανήκε στους Γερμανούς. Ακολουθούσαν οι Γάλλοι και οι Ιταλοί. Αντιπροσωπευτική ήταν η συμμετοχή των Πολωνών, των Ελβετών, των Βρετανών και των Αμερικανών.

Τα πρώτα φιλελληνικά σωματεία εμφανίστηκαν τον Αύγουστο του 1821 στη Βέρνη της Ελβετίας και τη Στουτγάρδη της Γερμανίας. Οι σκόρπιες προσπάθειες συγκρότησης κοιμιτάτου συντονίστηκαν στη Ζυρίχη το Δεκέμβριο του 1822, με επικεφαλής τον καθηγητή πανεπιστημίου J. A. Bremi. Το 1825 όμως, η δράση του θα επισκιαστεί από εκείνη της επιτροπής που σχηματίστηκε στη Γενεύη. Ιδιαίτερη, υπήρξε και η συμβολή του Ελβετού τραπεζίτη Jean Gabriel Eynard (1775-1863), που υπήρξε ο βασικότερος υποκινητής της ίδρυσης των φιλελληνικών κοιμιτάτων στη Γενεύη και το Παρίσι.

Στη Γαλλία και στην Αγγλία η ίδρυση κοιμιτάτων καθυστέρησε έως το 1823. Η πρώτη γαλλική φιλελληνική επιτροπή, που κινήθηκε σε φιλανθρωπικό πλαίσιο, διενεργώντας κυρίως εράνους, σχηματίστηκε μέσα στους κόλπους της Societe de la Morale Chretienne. Μέλη της ήταν οι Γάλλοι De la Rochefoucault-Liancourt, De Broglie, De Lasteyrie, De Laborde, ο τραπεζίτης Delessert και ο De Remusat, καθώς και ο Αδ. Κοραΐς, ο Αθ. Βογορίδης, ο Δ. Φωτήλας ο Μ. Σχινάς και άλλοι «αξιουσύστατοι Έλληνες». Το 1825 παρουσιάστηκε έντονη φιλελληνική κίνηση. Ιδρύθηκε το Κομιτάτο του Παρισιού, η Societe Philanthropique en faveur des Grecs και το Κομιτάτο της Μασσαλίας. Παρ' όλη τη δύσκολη ισορροπία που είχε προκύψει από τη γαλλο-αιγυπτιακή συνεργασία, οι περιορισμοί που είχαν επιβληθεί καταργήθηκαν σιωπηρά. Άλλωστε, η Ελλάδα είχε βρει θερμό υποστηρικτή στο γαλλικό Κοινοβούλιο, στο πρόσωπο του Francois Rene Chateaubriand. Με τον καιρό, η Επιτροπή του Παρισιού τέθηκε επικεφαλής και ανέλαβε το γενικό συντονισμό όλης της φιλελληνικής κίνησης των άλλων πόλεων της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ελβετίας, των Κάτω Χωρών, της Σουηδίας. Το 1825, ο αξιωματικός του βοναπαρτικού στρατού, Κάρολος Φαβιέρος ανέλαβε να συντονίσει το νέο κύμα εθελοντών που αποτελείτο από Ιταλούς καρμπονάρους και Γάλλους βοναπαρτιστές, όπως ήταν και ο ίδιος άλλωστε.

Στην Αγγλία οι εκδηλώσεις συμπαράστασης ήταν συγκρατημένες, ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια, όταν η αγγλική κυβέρνηση τηρούσε εχθρική στάση. Η καταστροφή της Χίου το

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

1822 άσκησε βαθιά επίδραση και συνέτεινε στην τόνωση του περιορισμένου φιλελληνικού αισθήματος. Πρωτεργάτες τής ίδρυσης της Ελληνικής Επιτροπής του Λονδίνου υπήρξαν οι John Bowring, φίλος και οπαδός των θεωριών του J. Bentham, και ο Edward Blaquiere. Τα περισσότερα μέλη της Επιτροπής προέρχονταν από τις τάξεις της αγγλικής αντιπολίτευσης. Η Επιτροπή ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα και φρόντισε ώστε να συναφθεί αγγλικό δάνειο προς την ελληνική διοίκηση.

Ο φιλελληνισμός, η στήριξη ή και η συμμετοχή ακόμα, στην ελληνική Επανάσταση, ξεκινά από την πρώτη κιόλας στιγμή της εκδήλωσής της και συνεχίζεται για αρκετό καιρό μετά την επικράτησή της. Πρώτοι συνεργάτες του Αλέξανδρου Υψηλάντη στο Κισινιόφ της σημερινής Μολδαβίας, είναι οι ρώσοι αντιμοναρχικοί αξιωματικοί - οι «δεκεμβριστές» στρατηγοί Πούσκιν και Ορλώφ - οι οποίοι συμφωνούν να παράσχουν στο στράτευμα, που συγκρότησε ο έλληνας πρωτεπαναστάτης, στρατιωτική κάλυψη. Οι πανταχού παρόντες πράκτορες του Μέττερνιχ ωστόσο, θα αναφέρουν τις επαφές και οι φιλελεύθεροι αξιωματικοί θα μετατεθούν. Το κίνημα των Δεκεμβριστών θα φουντώσει ως επαναστατική οργάνωση και ο ηγέτης του, ο ποιητής και φιλέλληνας Κοντράτ Ριλέγιεφ, θα ανέβει στο τσαρικό ικρίωμα με ποιήματα του Μπάυρον στην τσέπη.

Στο Κισινιόφ ο Υψηλάντης θα γνωρίσει και τον περίφημο ρώσο ποιητή, Αλέξανδρο Πούσκιν, ο οποίος και θα υμνήσει την ελληνική επανάσταση στα πρώτα της βήματα

*«Η χώρα των θεών και των ηρώων η χώρα.
Φλέγεται απ' τη φωτιά ενός αγώνα ωραίου,
Σπάει τα δεσμά και πάει και τραγουδάει τώρα,
Τυρταίο και Βύρωνα και θούρια του Φεραίου.
(Πούσκιν: «Σηκώσου ω Ελλάδα!» μετ. Στρ. Πασχάλης)*

Το ίδιο το στράτευμα του Υψηλάντη, θα πλαισιώσουν χιλιάδες Βαλκάνιοι, που διέβλεπαν στο επαναστατικό προσκλητήριο του αρχηγού, τη διέξοδο και για τους δικούς τους πόθους. Πλάι στους Αλβανούς, Βούλγαρους, Σέρβους, Μαυροβούνιους και Μολδαβούς, απαντά κανείς στους καταλόγους της Φιλικής Εταιρείας που διασώθηκαν και έναν μικρό αριθμό επαναστατών από πιο μακρινές χώρες, που κατάφεραν μετά την συντριβή του στρατεύματός τους στο Δραγατσάνι, να περάσουν στη Ρωσία: τον Φρατσέσκο Σαβόνι από την Ισπανία, τον Γάλλο ναύτη Ζαν Πλοσιέ, τον Ιταλό Ιωσήφ Σπέλτι, τον Ναπολιτάνο Άγγελο Πινατέλο, ή τον Πρόσσο Φρίντιχ Γκεντς. Σέρβους και Βούλγαρους απαντούμε στο τμήμα του Γεωργάκη Ολύμπιου και του Ιωάννη Φαρμάκη που συνέχισαν τον αγώνα μέχρι το μοναστήρι του Σέκου, όπως επίσης και στο τμήμα του Αθανάσιου Καρπενησιώτη, στο οποίο συμμετείχε ο και βούλγαρος αρματωλός Ιντζέ Βοεβόδας με τα παλικάρια του.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

Η Μασσαλία αποτέλεσε στα δύο πρώτα χρόνια του Αγώνος το κύριο λιμάνι από όπου επιβιβάζονταν οι εθελοντικές ομάδες για την Ελλάδα. Η πρώτη αποστολή, ωστόσο, ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1821 από την Τεργέστη, με επικεφαλής τον έμπειρο αξιωματικό του γαλλικού στρατού, φιλέλληνα Baleste (Balestra) και με έξοδα του Δημήτριου Υψηλάντη. Μία δεύτερη ομάδα φιλελλήνων, συνοδευόμενη και από ομάδα Ελλήνων φοιτητών, επιβιβάσθηκε στη Μασσαλία τον Ιούνιο του 1821 στο υδράϊκο καράβι Μπαρόν Στρόγκανωφ, ναυλωμένο από τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Ανάμεσά τους ο γνωστός και από τη μετέπειτα φιλελληνική του δράση Γάλλος αξιωματικός Maxime Reybaud. Τον Αύγουστο του 1821 και άλλο καράβι φορτωμένο με όπλα και πολεμοφόδια ξεκίνησε από τη Μασσαλία με προορισμό την Ελλάδα. Η πρωτοβουλία ανήκει στον εύπορο Σκωτσέζο αξιωματικό Θωμά Γκόρντον. Τον συνοδεύουν ο γραμματέας του James Robertson, ο νεαρός Άγγλος αξιωματικός του ναυτικού W.H. Humphries και ο Πολωνός γιατρός Kutsowski. Ο Γκόρντον ανέλαβε επίσης και τα έξοδα μετάβασης οκτώ Ελλήνων και ορισμένων Γάλλων φιλελλήνων, μεταξύ των οποίων οι Olivier Voutier και Maurice Persat, οι οποίοι αργότερα δημοσίευσαν τα «Απομνημονεύματά τους» από την περιήγησή τους αυτή.

Στο σημείο αυτό σκόπιμο κρίνεται να επισημανθεί το γεγονός ότι η άφιξη στην Ελλάδα φιλελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων δεν εκλαμβάνονταν πάντα και από όλους θετικά και δεν γινόταν αποδεκτή. Σε μεγάλο βαθμό οι ξένοι αντιμετωπίζονταν με σκεπτικισμό, επιφύλαξη, ιδίως από εκείνους τους πολιτικούς και στρατιωτικούς κύκλους της ενδοχώρας που ήταν αναμειγμένοι σε εσωτερικές διαμάχες, έριδες και ανταγωνισμούς. Πέραν αυτού η σκληρή συμπεριφορά των Ελλήνων πολεμιστών (π.χ. κατά την κατάληψη της Τριπολιτσάς) σε μεγάλο βαθμό γεννούσαν τον αποτροπιασμό και την απογοήτευση στους κόλπους των ξένων, αρκετοί από τους οποίους εγκαταλείπουν την Ελλάδα. Βέβαια κάτι τέτοιο δεν μπόρεσε να ανακόψει το γενικότερο κλίμα ενθουσιασμού προς τον ευγενικό απελευθερωτικό Αγώνα των Ελλήνων και την κάθοδο στην Ελλάδα νέων κυμάτων φιλελλήνων.

Ο κορσικανός Βαλέστ ανταποκρίνεται στο κάλεσμα των Κρητικών να διευθύνει τον αγώνα τους και αναχωρεί για την Κρήτη με ορισμένους αξιωματικούς, όπου και θα βρει ηρωικό θάνατο υπερασπίζοντας την ελληνική υπόθεση. Στη διοίκηση του τακτικού στρατού τον διαδέχεται ο Πεδεμόντιος αξιωματικός Ταρέλλα.

Η σκληρή ελληνική πραγματικότητα, ωστόσο, δεν επηρέασε αρνητικά το φιλελληνικό ρεύμα που πλημμύριζε την Ευρώπη. Αγάπη για την ελευθερία, αισιοδοξία και ενθουσιασμός, μαζί με τυχοδιωκτισμό, οδηγούσαν νέα πρόσωπα στο δρόμο προς τη Μασσαλία. Χρηματοδοτούμενες από τα φιλελληνικά κοιτάτα της Ελβετίας και της Γερμανίας, νέες αποστολές εθελοντών διαδέχθηκαν τις πρώτες. Στο πλήθος των εθελοντών του 1822 ξεχωρίζουν σε αριθμό οι Γερμανοί. Κοντά στους αξιωματικούς

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

τρέχουν με αυταπάρνηση να υπηρετήσουν την ελληνική υπόθεση επιστήμονες, υπάλληλοι, έμποροι, φοιτητές, ακόμη και μαθητές. Για τον καλύτερο συντονισμό των εθελοντικών ομάδων – εννέα (9) αποστολές ξεκίνησαν από τη Μασσαλία στο διάστημα ανάμεσα στον Οκτώβριο του 1821 και στα τέλη του 1822 – τα κομιτάτα θεώρησαν σκόπιμο να διορίσουν έναν υπεύθυνο αρχηγό. Τελικά τον Ιανουάριο του 1822 επέλεξαν για τη θέση αυτή το Βυρτεμβέργιο στρατηγό Normann Ehrenfels. Επικεφαλής της τέταρτης αποστολής, ο Νόρμαν φθάνει το Φεβρουάριο του 1822 στο Ναυαρίνο, όπου, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, θα αποκρούσει με τους εθελοντές του τουρκική επίθεση. Τον Ιούλιο του 1822 θα λάβει μέρος στη θρυλικά μάχη του Πέτα, η οποία υπήρξε καταστροφική για τους φιλέλληνες εθελοντές. Από τους εκατό άνδρες στο Τάγμα των Φιλελλήνων, μόλις περί τους τριάντα διασώθηκαν από τη σφαγή. Τριαντατέσσερις Γερμανοί, δώδεκα Ιταλοί, εννέα Πολωνοί, έξι Γάλλοι, τρεις Ελβετοί, ένας Ολλανδός, ένας Ούγγρος και ένας Μαμελούκος, ο Νταμπουσί, βρήκαν το θάνατο πολεμώντας για την ελληνική υπόθεση. Ο Νόρμαν γλιτώνει με μια ελαφριά πληγή στο στήθος, για να βρει το θάνατο λίγους μήνες αργότερα στο Μεσολόγγι.

Ένας άλλος αξιωματικός του ναυτικού, ο Frank Abney Hastings, αν και αρχικά έγινε δεκτός με επιφυλακτικότητα (στην αρχή θεωρήθηκε κατάσκοπος και με δυσκολία κέρδισε την εμπιστοσύνη του γενικού αρχιστράτηγου Μαυροκορδάτου), έμπρακτα απέδειξε την ολόψυχη αφοσίωσή του στην απελευθέρωση του ελληνικού λαού. Όπως παλαιότερα ο Γκόρντον, ο Χάστινγκς βρισκόταν στη Γαλλία όταν αποφάσισε να μεταβεί στη Ελλάδα. Μαζί του αφίκνυται στην Ύδρα, τον Απρίλιο του 1822, ο George Jarvis, γιος του Αμερικανού προξένου στο Αμβούργο. Ο Χάστινγκς ενίσχυσε γενναϊόδωρα τον Αγώνα από την προσωπική του περιουσία και με τις έμπειρες ναυτικές του ικανότητες συμβάλλει αποτελεσματικά στην καλύτερη αντιμετώπιση του εχθρού. Τον Μάιο του 1822 ο Hastings, ο Jarvis και μερικοί ακόμη εθελοντές, μεταξύ των οποίων ο Γάλλος αξιωματικός του ναυτικού Jourdain, επιβιβάστηκαν στο πλοίο των αδελφών Τομπάζη «Θεμιστοκλής». Με τη ναυτική μοίρα του Μιαούλη πήραν μέρος στις επιχειρήσεις εναντίον του τουρκικού στόλου στο Βόρειο Αιγαίο και, αργότερα, στο θαλάσσιο αποκλεισμό του Ναυπλίου. Άλλοτε στην ξηρά και άλλοτε στη θάλασσα ο Hastings και ο Jarvis θα συνεχίσουν με συνέπεια τη φιλελληνική τους δράση ως τα 1828, οπότε θα χάσουν και οι δύο τη ζωή τους, υπηρετώντας την ελληνική υπόθεση.

Η καταστροφή της Χίου τον Απρίλιο του 1822 ξεσηκώνει νέο κύμα φιλελληνισμού στη Δυτική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης και της Αγγλίας, που ανέκαθεν διακείτο με μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα απέναντι στην ελληνική υπόθεση, γεγονός που αποδίδεται στην αυστηρή ουδετερότητα της αγγλικής πολιτικής, η οποία αποτρέπει, στα πρώτα χρόνια του Αγώνα, τους Βρετανούς να λάβουν ενεργητικό μέρος στη φιλελληνική κίνηση. Η συμμετοχή του Λόρδου Βύρωνα στο αγγλικό κοιτάτο βοηθά πολλαπλά το έργο της Ελληνικής Επιτροπής του Λονδίνου. Αν και στην ίδια την Αγγλία η προσωπικότητα του Βύρωνα δημιουργούσε ορισμένες επιφυλάξεις, ιδίως

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

σε θρησκευτικούς κύκλους, η παγκόσμια φήμη του ποιητή επέδρασε ευνοϊκά τόσο στο διεθνή φιλελληνισμό όσο και στους αγωνιζόμενους Έλληνες. Ο Βύρων αφίκνυται στο Μεσολόγγι το Δεκέμβριο του 1823 ως επίσημος εκπρόσωπος της Ελληνικής Επιτροπής του Λονδίνου, μεταφέροντας μαζί του δύο μικρά κανόνια, πολλά κιβώτια με φάρμακα και χρηματικά ποσά σε μετρητά και επιταγές. Το Φεβρουάριο του 1824 ακολουθεί η άφιξη στην Ελλάδα του William Parry, επικεφαλής της αποστολής του αγγλικού φιλελληνικού κοιμιτάτου. Ειδικευμένος ο ίδιος στην κατασκευή εκρηκτικών πυρομαχικών, ο Parry συνοδεύεται από άλλους οκτώ τεχνίτες και το αναγκαίο υλικό για να στηθεί ένα μηχανουργείο όπλων και πυρομαχικών. Ακόμη, κοντά στα όπλα, η αποστολή συμπεριλαμβάνει φάρμακα, τυπογραφικά πιεστήρια και εκπαιδευτικό υλικό – βιβλία και μουσικά όργανα – ό,τι, ουσιαστικά, θα συντελούσε στην αναγέννηση του ελληνικού λαού, όπως την είχαν οραματισθεί τα μέλη της Επιτροπής.

Η άφιξη του Βύρωνα στην Ελλάδα, η έμπρακτη ανάμιξή του στην ελληνική υπόθεση και ο θάνατός του στο Μεσολόγγι (7 Απριλίου 1824) ουσιαστικά σηματοδοτεί μία νέα περίοδο για το φιλελληνισμό, μ κεντρίζοντας αφ' ενός το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης στο εξωτερικό, αφ' ετέρου επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη ενός οξύτατου πολιτικού ζητήματος που, πλέον, οι επίσημες κυβερνήσεις των Δυνάμεων της εποχής δεν μπορούσαν να αγνοούν. Παράλληλα με τη δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι Άγγλοι εκπρόσωποι της Ελληνικής Επιτροπής του Λονδίνου στον ελλαδικό χώρο και με τις διαπραγματεύσεις για το δάνειο – μετάβαση Ελλήνων απεσταλμένων στο Λονδίνο και συχνή επικοινωνία των μελών του αγγλικού κοιμιτάτου με την Ελληνική Διοίκηση – οι Βρεταννοί φιλέλληνες φαίνεται να παίρνουν ,α κατά το 1824, τα ηνία του οργανωμένου φιλελληνικού κινήματος.

Γύρω στον Βύωνα συγκεντρώθηκαν στο Μεσολόγγι όσοι τον συνόδευσαν ή ακολούθησαν την κάθοδό του, επηρεασμένοι, σε ορισμένο βαθμό, από την απόφασή του. Οι αριθμοί, σημαντικά μικρότεροι από εκείνους της πρώτης περιόδου, εμφανίζουν μεγαλύτερη τη συμμετοχή των Βρεταννών εθελοντών. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται ο Φίνλεϋ, ο Τρελώνη, ο ιατρός Μίλιγγεν, που αργότερα πέρασε στο αντίθετο στρατόπεδο.

Στα 1825 παρουσιάζεται πάλι έντονα οργανωμένη η φιλελληνική δραστηριότητα. Το χρονιά αυτή ιδρύονται στην Ευρώπη νέα κοιμιτάτα, ανάμεσα στα οποία ξεχωρίζουν για τις φιλελληνικές τους ενέργειες τα κοιμιτάτα του Παρισιού (Societe philanthropique en faveur des Grecs) και Γενεύης (ιδρύθηκαν το Φεβρουάριο και το Σεπτέμβριο, αντίστοιχα).

Από τους παλαίμαχους φιλέλληνες εθελοντές ο Μαξίμ Ρεϋμπώ ξαναμεταβαίνει στην Ελλάδα ως διοικητής του στρατιωτικού τμήματος της τέταρτης γαλλικής αποστολής.

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: @hecucenter

Απόρροια της παλαιότερης εμπειρίας του αποτέλεσε η φροντίδα του να προετοιμάσει σωστά τους νέους εθελοντές. Σε επιστολή τους της 19^{ης} Ιουλίου 1826 προς την Επιτροπή του Παρισιού σημείωνε χαρακτηριστικά: “Προσπάθησα ιδιαίτερα να απομακρύνω από τη σκέψη τους τις επιπόλαιες ελπίδες, τις ανόητες αξιώσεις, τους επικίνδυνους ανταγωνισμούς ’ να τους εξοικειώσω με την ιδέα των στερήσεων και των κινδύνων, οι οποίοι τους περιμένουν...”.

Την ίδια εποχή καταφύγιο στην Ελλάδα αναζητούν όσοι Γάλλοι βοναπαρτιστές είχαν εκδιωχθεί πια από την Ισπανία. Την καθοδήγηση και αρχηγία των περιπλανωμένων ανέλαβε με τον καιρό ο Κάρολος Φαβιέρος, δραστήριος αξιωματικός του βοναπαρτικού στρατού. Ο Φαβιέρος είχε επισκεφθεί για λίγο την Ελλάδα το 1824 με την προοπτική να ιδρύσει εκεί αγροτική και βιομηχανική αποικία για τους συναδέλφους του. Όταν, όμως, επέστρεψε το Μάιο του 1825, οι συνθήκες είχαν, ουσιαστικά, μεταβληθεί λόγω εκστρατείας του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο. Η Ελληνική Διοίκηση στην προσπάθειά της να οργανώσει τακτικό στρατό απευθύνθηκε τότε στον εμπειροπόλεμο Γάλλο αξιωματικό. Στις 30 Ιουλίου 1825 ο Φαβιέρος διορίστηκε διοικητής και εκπαιδευτής του τακτικού σώματος, με το οποίο έλαβε ενεργό μέρος σε πολλές επιχειρήσεις κατά του εχθρού.

Μέσα από όλη τη φιλελληνική κίνηση της Ευρώπης ξεχωρίζει η προσωπικότητα του Ελβετού τραπεζίτη Εϋνάρδου. Με την οργανωμένη σκέψη, τα ανθρωπιστικά του αισθήματα και την επιμονή που τον χαρακτήριζε, με την άοκνη δράση του, τα αλλεπάλληλα ταξίδια και τις συχνές επαφές με τους ηγεμόνες και τους ιθύνοντες των ευρωπαϊκών κρατών, ο Εϋνάρδος αποτέλεσε το βασικότερο υποκινητή και συντονιστή του ευρωπαϊκού φιλελληνισμού, ιδιαίτερα από το 1825 και έπειτα, όταν πρωτοστάτησε στην ίδρυση των φιλελληνικών κοιμημάτων του Παρισιού και της Γενεύης. Από τα ιδρυτικά μέλη τους, ο Εϋνάρδος δεν αποτελούσε μόνο το συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις δύο επιτροπές, αλλά συχνά καθόριζε και κατηύθυνε εκ του μακρόθεν την κοινή, σε πολλά σημεία, δραστηριότητά τους. Την αποτελεσματικότητα των ενεργειών του ο Εϋνάρδος βάσιζε σε μεγάλο βαθμό στη σωστή και γρήγορα ενημέρωση. Για το σκοπό αυτό είχε οργανώσει ένα αποδοτικό δίκτυο πληροφοριών και με την πυκνή αλληλογραφία του επικοινωνούσε τακτικά με όλες τις προσωπικότητες της εποχής του. Οι αγωνιώδεις προσπάθειές του να ανεφοδιάσει με τρόφιμα τους πολιορκημένους του Μεσολογγίου – ό ίδιος ταξίδεψε στην Αγκώνα τον Απρίλιο του 1826 για να επιστατήσει προσωπικά στην αποστολή – και να εξαγοράσει τους αιχμαλώτους μετά την πτώση της ηρωικής πόλης, η μεριμνά του για τη σωστή διαχείριση των δανείων, για την αποπεράτωση των ελληνικών πλοίων που είχαν παραγγελθεί στην Αγγλία και στην Αμερική και για τη σύσταση ελβετικού μισθοφορικού σώματος, συνοδεύονταν από το έμπρακτο ενδιαφέρον του για την εκπαίδευση των ελληνοπαίδων, τη συστηματική αγροτική καλλιέργεια κ.α. Όλα αυτά μαζί και επιπλέον η προθυμία, με την οποία

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)

επανελημμένα διέθετε αξιόλογα προσωπικά ποσά, του δίνουν μια ξεχωριστή θέση στην ιστορία του φιλελληνισμού.

Εν κατακλείδι μπορούμε να πούμε ότι οι πηγές του φιλελληνισμού εστιάστηκαν, πρώτον στο θαυμασμό για την κλασική Ελλάδα, που υπήρξε δημιουργός ενός μεγάλου πολιτισμού και γαλούχησε τον ευρωπαϊκό κόσμο από την Αναγέννηση ως το Διαφωτισμό, δεύτερον στο θαυμασμό για τα επιτεύγματα των Ελλήνων στην Επανάσταση του 1821 και, επιπλέον, στον αποτροπιασμό για τις τουρκικές ωμότητες, κυρίως σε βάρος αμάχων στην Κωνσταντινούπολη το 1821, στη Χίο το 1822 κ..α Παράλληλα, ο φιλελευθερισμός, που ως ιδεολογία πολέμουσε την Ιερή Συμμαχία και τις μεθόδους της και ευνοούσε κάθε αγώνα για λευτεριά, μετουσιώνεται σε φιλελληνισμό και ταυτίζεται αφ' ενός με έμπρακτη δράση υπέρ των αγωνιζομένων Ελλήνων, αφ' ετέρου φυγή από τις χώρες, όπου οι λαοί καταπιέζονται από αντιδραστικά καθεστώτα. Η δε συμβολή του φιλελληνισμού συνοψίζεται σε δύο, κυρίως, σημεία: στην οικονομική ενίσχυση του Αγώνα και στην κινητοποίηση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης, που κατέληγε να είναι ενίσχυση διπλωματική.

Σύνταξη-Επιμέλεια υλικού: Δώρα Γιαννίτση,

Πηγές: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους και υλικό από το Διαδίκτυο

ГРЕЧЕСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР
Москва, Алтуфьевское шоссе, 44
офис № 9, 2 этаж
Тел.: 7084809 – Тел./Факс: 7084810

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Altufyevskoe shosse, 44, office No 9, 2nd floor
127566 Moscow, Russia
Tel.: +7 495 7084809; Tel./Fax: +7 495 7084810

e-mail: hcc@mail.ru info@hecucenter.ru
www.hecucenter.ru
skype: [hellenic.cultural.center](https://www.facebook.com/Hecucenter/)
facebook: <https://www.facebook.com/Hecucenter/>
vkontakte: <http://vk.com/hecucenter>
Instagram: [@hecucenter](https://www.instagram.com/hecucenter)